

Міжнародний досвід реалізації волонтерської програми Спеціальних Олімпіад «Об'єднаний спорт»

Олена Степанюк, Ірина Когут

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна

Анотація. Останні десятиліття все популярнішим і важливішим у світі стає «рух інклюзії», який полягає у включенні людей з відхиленнями розумового розвитку в суспільство, інтегрування їх в освітні заклади, підприємства та їхні місцеві громади. Для підвищення ефективності реалізації цієї ідеї Спеціальна Олімпіада розробила інтегровану спортивну волонтерську програму «Об'єднаний спорт». Для популяризації і розвитку цього явища в Україні актуальним є питання вивчення міжнародного досвіду та кращих практик реалізації волонтерських програм Спеціальних Олімпіад. **Мета.** Визначення ключових аспектів реалізації волонтерської програми Спеціальних Олімпіад «Об'єднаний спорт» у світі для вивчення міжнародного досвіду та кращих практик і впровадження їх в Україні. **Методи.** Аналіз, синтез, узагальнення, порівняння та зіставлення, теоретична інтерпретація понять; системний аналіз. **Результати.** У статті проаналізовано основні завдання та принципи успішної організації волонтерської програми «Об'єднаний спорт», визначено зміни, які відбуваються в учасників програми. Окреслено основні досягнення і бар'єри, що долають люди з відхиленнями розумового розвитку за допомогою програми «Об'єднаний спорт», та з'ясовано соціальний ефект від впровадження цієї програми. Обґрунтовано моделі розвитку волонтерської програми Спеціальних Олімпіад «Об'єднаний спорт». Виділено основні якості, необхідні тренеру Спеціальних Олімпіад. Визначено основні критерії та варіанти реалізації волонтерської програми «Об'єднаний спорт» в освітніх закладах.

Ключові слова: спортивне волонтерство, спортсмени з відхиленнями розумового розвитку, Спеціальна Олімпіада, «Об'єднаний спорт».

Olena Stepaniuk, Iryna Kogut

INTERNATIONAL EXPERIENCE OF IMPLEMENTING THE UNIFIED SPORT VOLUNTEER PROGRAM OF THE SPECIAL OLYMPICS

Abstract. In recent decades, the inclusion movement has become increasingly popular and important in the world. It consists in including people with intellectual disabilities in society, integrating them into educational institutions, enterprises, and their local communities. To increase the effectiveness of the implementation of this idea, the Special Olympics developed the Unified Sport integrated sports volunteer program. For the popularization and development of this phenomenon in Ukraine, the issue of studying international experience and best practices in the implementation of volunteer programs of the Special Olympics is relevant. **Objective.** To identify the key aspects of the implementation of the Unified Sport volunteer program of the Special Olympics in the world for studying the international experience and best practices and their implementing in Ukraine. **Methods.** Analysis, synthesis, generalization, comparison and matching, theoretical interpretation of concepts; and system analysis. **Results.** The article analyzes the main tasks and principles of the successful organization of the Unified Sport volunteer program, identifies the changes occurring in the participants of the program. The main achievements and barriers overcome by people with intellectual disabilities with the help of the Unified Sports program were outlined, and the social effect of the implementation of this program was examined. The models of the development of the Unified Sports volunteer program of the Special Olympics was substantiated. The main qualities necessary for a Special Olympics coach were outlined. The main criteria and options for the implementation of the Unified Sport volunteer program in educational institutions were identified.

Keywords: sports volunteer activity, athletes with intellectual disabilities, Special Olympics, Unified Sport.

Вступ. Спеціальна Олімпіада (СО) – це всесвітній інклюзивний рух, який використовує спорт, здоров'я, освіту та інші соціальні аспекти щодня, щоб зменшити рівень дискримінації та розширити можливості осіб з відхиленнями розумового розвитку. Основна мета Спеціальної Олімпіади полягає у проведенні цілорічних тренувальних та змагальних занять з ряду спортивних дисциплін для дітей та дорослих із відхиленнями розумового розвитку, надаючи їм можливість кращого розвитку, проявити сміливість, відчувати радість від обміну досягненнями з друзями, родиною тощо.

Зарубіжними та вітчизняними науковцями досліджувалися окремі питання організації і проведення волонтерських програм Спеціальних Олімпіад та ефект від їх реалізації (Когут І. О., Гончаренко Є. В., 2011–2022; Бріскін Ю. А., Передерій А. В., 2008; Петренко І. В., 2018; Маринич В. Л., 2021; Дровалюк В., 2016; Sandra Dowling, Roy McConkey, 2012; Cindy Keely, 2018).

Однак на сьогодні залишаються актуальними питання пошуку нових методів і засобів популяризації та розвитку волонтерських програм Спеціальних Олімпіад в Україні, що обумовлює актуальність дослідження.

Наукову роботу виконано на кафедрі професійного, неолімпійського та адаптивного спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України відповідно до плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021–2025 рр. за темою 1.4. «Теоретико-методологічні засади розвитку професійного, неолімпійського та адаптивного спорту в Україні в умовах реформування сфери фізичної культури і спорту» (номер держреєстрації 0121U108294).

Мета дослідження – визначення ключових аспектів реалізації волонтерської програми Спеціальних Олім-

Stepaniuk O., Kogut I. International experience of implementing the Unified Sport volunteer program of the Special Olympics. Theory and Methods of Physical education and sports. 2023; 2: 74–80
DOI: 10.32652/tmfvs.2023.2.74–80

Степанюк О., Когут І. Міжнародний досвід реалізації волонтерської програми Спеціальних Олімпіад «Об'єднаний спорт». Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2023; 2: 74–80
DOI: 10.32652/tmfvs.2023.2.74–80

під «Об'єднаний спорт» у світі для вивчення міжнародного досвіду та кращих практик і впровадження їх в Україні.

Методи дослідження: аналіз, синтез, узагальнення, порівняння та зіставлення, теоретична інтерпретація; системний аналіз.

Результати дослідження та їх обговорення. З моменту створення (1962 р.) Спеціальна Олімпіада постійно реагує на зміни в суспільстві щодо політики та ставлення громади до осіб із відхиленнями розумового розвитку. Однією з таких змін став «рух інклюзії», який полягає у включенні людей з відхиленнями розумового розвитку в суспільство, інтегрування їх в освітні заклади, підприємства та їхні місцеві громади. Для підвищення ефективності реалізації цієї ідеї Спеціальна Олімпіада розробила інтегровану спортивну волонтерську програму «Об'єднаний спорт».

Найважливішою концепцією волонтерської програми Спеціальних Олімпіад «Об'єднаний спорт» є об'єднання людей з відхиленнями розумового розвитку та без них на спортивному майданчику для забезпечення якісного інклюзивного спортивного досвіду, який перенесеться зі спортивного майданчика на суспільне життя. Успішність організації і проведення цієї програми залежить від дотримання основних принципів (рис. 1).

Аналіз наукової літератури свідчить, що ініціатором заснування волонтерської програми «Об'єднаний спорт» був Бо Доерті (Beau Doherty) за підтримки Юніс Кеннеді Шрайвер. Вперше змагання з «Об'єднаного спорту» відбулися в школі штату Массачусетс з софтболю [17]. Завдяки підтримці Юніс Кеннеді Шрайвер «Об'єднаний спорт» став офіційною частиною Спеціальної Олімпіади з 1989 р. та на сьогодні об'єднує 535 223 спортсмени з вадами та 593 149 партнерів (дані за 2021 р.). В рамках цієї програми волонтери можуть брати участь у тренувальному та змагальному процесі як партнери або тренери, також є можливість реалізувати себе в організаційній діяльності [7, 12, 14].

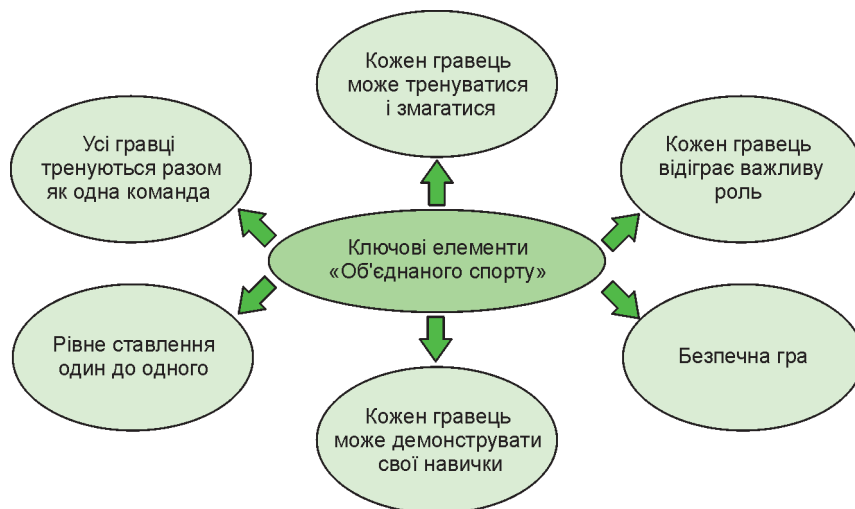

Рисунок 1 – Основні принципи успішної організації волонтерської програми «Об'єднаний спорт»

Завданнями волонтерської програми «Об'єднаний спорт» є:

1. Об'єднати спортсменів із відхиленнями розумового розвитку та без них у середовищі, де кожен може проявити себе та продемонструвати свої вміння і навички.
2. Надати можливість займатися спортом людям із відхиленнями розумового розвитку, які на даний момент не залучені до заходів Спеціальної Олімпіади.
3. Розвинути спортивні уміння й навички та підготуватися до участі у змаганнях.
4. Підвищити обізнаність суспільства про людей з відхиленнями розумового розвитку.
5. Надати можливість близьким і рідним спільно та активно проводити час як члени команди або тренери.
6. Створити умови для спортсменів, щоб розвивати дружні стосунки з однолітками через дух рівності та єдності команди.
7. Підвищити самооцінку кожного спортсмена та впевненість у своїх можливостях.

Волонтерська програма «Об'єднаний спорт» на сьогодні реалізується у багатьох країнах світу та її ефективність підтверджується численними дослідженнями [3, 8, 15, 16, 19]. Ця програма є унікальною та сприяє покращенню фізичного, емоційного, психологічного здоров'я як людей з відхиленнями розумового розвитку, так і партнерів, тренерів та ін-

ших людей, пов'язаних з цією діяльністю (рис. 2).

Програма дозволяє спортсменам та партнерам отримати більше можливостей для розвитку своїх спортивних і соціальних навичок і позитивно вплинути на їхнє психічне здоров'я. Більшість спортсменів, які беруть участь у програмі, – це особи, які активно займаються спортом і мають певний рівень рухових навичок, набутих переважно за допомогою участі в базових спортивних дисциплінах Спеціальної Олімпіади [21]. Під час тренувань та підготовки до змагань спортсмени та партнери відзначають покращення рівня своєї фізичної підготовки, а також технічних здібностей. Було виявлено, що для спортсменів найбільшою зміною розвитку стало підвищення самооцінки, а для партнерів – зміна ставлення до людей з вадами інтелекту. Також, згідно з дослідженнями, де вивчались психосоціальні аспекти [9, 10, 17], люди з відхиленнями розумового розвитку, які беруть участь у програмі, демонструють підвищену здатність адаптуватися до стресових факторів порівняно з людьми, які не займалися спортом. Завдяки програмі спортсмени та партнери отримують можливість проводити час разом, часто вперше, і мають спільні інтереси та цілі. Це сприяє розвитку дружби між спортсменами та партнерами, а також соціальній включеності в команду. Оскільки партнери проводять більше часу зі спортс-

СПОРТСМЕНИ		ПАРТНЕРИ
<ul style="list-style-type: none"> • удосконалення фізичної підготовки та технічних можливостей; • участь у регулярних тренуваннях та виступах на змаганнях; • формування навичок командної роботи; • зменшення гіпотонії, активне життя; • розвиток моторних навичок, м'язової сили; • покращення імунної системи; • урегулювання режиму дня, сну та харчування; • зменшення захворюваності 	Фізичний аспект	<ul style="list-style-type: none"> • удосконалення фізичної підготовки та технічних можливостей; • формування навичок командної роботи; • долучення до регулярних тренувань та виступів на змаганнях; • зменшення захворюваності; • формування спортивного досвіду
<ul style="list-style-type: none"> • підвищення самооцінки, впевненості у собі; • розвиток соціальних навичок; • вдосконалення комунікаційних здібностей; • формування терплячості та дисциплінованості; • розвиток індивідуальних можливостей 	Психологічний аспект	<ul style="list-style-type: none"> • удосконалення самовираження; • підвищення самоефективності; • покращення настрою; • емоційний розвиток
<ul style="list-style-type: none"> • підвищення якості їхнього життя; • підтримання стосунків із родиною та друзями; • розвиток взаємної довіри; • формування нових соціальних контактів; • збільшення участі в суспільних заходах 	Соціальний аспект	<ul style="list-style-type: none"> • підвищення розуміння інакшості людей, зокрема осіб з відхиленням розумового розвитку; • гуманізація суспільства

Рисунок 2 – Основні зміни, що відбуваються в учасників волонтерської програми Спеціальних Олімпіад «Об'єднаний спорт»

менами, їх ставлення та переконання щодо спортсменів починає змінюватися, відкриваючи шлях до більшого сприйняття осіб з відхиленнями розумового розвитку [2, 6].

Важливу роль у цьому процесі відіграють тренери, будучи взірцем для на-

слідування, ставлення та поведінки до спортсменів, заохочуючи рівноправну та значущу участь усіх гравців та соціальну взаємодію між спортсменами й партнерами за межами програми.

Виходячи зі сказаного, з'ясовано, що волонтерська програма Спеціаль-

них Олімпіад «Об'єднаний спорт» є так званим ліфтом до соціальної інтеграції людей з відхиленнями розумового розвитку, а також сприяє їх толерантному сприйняттю й гуманізації суспільства (рис. 3).

Отже, волонтерська програма «Об'єднаний спорт» створює унікальні зв'язки між партнерами по команді через спортивний досвід, котрий створює культуру інклюзії та сприяє порозумінню в школах та громадах.

Сьогодні волонтерська програма «Об'єднаний спорт» розвивається у трьох моделях, а саме: змагальна, модель розвитку спортивних гравців та рекреаційна (табл. 1).

Важливо зазначити, що команди зі змагальної моделі ніколи не повинні бути протиставлені спортсменам з інших моделей у змаганнях. Це було б несправедливо по відношенню до інших команд і може становити загрозу безпеці.

Виходячи зі сказаного, кожна з цих моделей відрізняється стилем змагань і різним складом учасників команди, але спільним для всіх трьох є те, що вони інклюзивні.

Отже, волонтерська програма Спеціальних Олімпіад «Об'єднаний спорт» сприяє формуванню важливих соціальних навичок для спортсменів

Рисунок 3 – Основні досягнення і бар'єри, які долають люди з відхиленнями розумового розвитку за допомогою програми «Об'єднаний спорт»

Таблиця 1. Порівняльна характеристика основних моделей розвитку волонтерської програми Спеціальних Олімпіад «Об'єднаний спорт»

Показник	Змагальна модель	Модель розвитку спортивних гравців	Рекреаційна модель
Спрямованість програми	Інклюзивна спортивна програма	Інклюзивна спортивна програма	Інклюзивна оздоровчо-спортивна програма
Співвідношення учасників	Приблизно рівна кількість спортсменів і партнерів	Приблизно рівна кількість спортсменів і партнерів	Гнучкий склад команди, в якій має бути не менше 25 % спортсменів або партнерів
Характеристика учасників	Схожі спортивні здібності та вік спортсменів і партнерів	Подібний вік спортсменів і партнерів, а аналогічні здібності не вимагається	Не вимагає наявності спортсменів і партнерів схожого віку і здібностей
Склад учасників	Ніколи не складається лише з осіб з інвалідністю	Ніколи не складається лише з осіб з інвалідністю	Ніколи не складається лише з осіб з інвалідністю
Регулярність занять	Чіткий запланований тренувальний та змагальний календар на сезон	Чіткий запланований тренувальний та змагальний календар на сезон	Бажано, щоб участь була регулярною
Нагородження	Розподіл нагород залежно від занятого місця в дивізіонах	Програма має вибір між нагородженням залежно від занятого місця або участі (одна нагорода для всіх)	Нагороди не передбачені; однак визнання може здійснюватися на основі окремої програми
Рівень учасників	Усім необхідно мати спортивні навички високого рівня та чітке розуміння правил	Учасники команди з вищими здібностями слухають наставників, щоб допомогти гравцям з нижчими здібностями. Учасники команди з нижчими здібностями можуть не мати необхідних спортивних навичок і розуміння правил	Команди з рекреаційної моделі не мають права виступати на державних змаганнях
Правила участі	Жодних змін до спортивних правил не вносять	Можуть бути внесені зміни в правила, щоб визначити ролі гравців та запобігти гравцям з більш високими здібностями від домінування в грі	Можливість видозмінювати існуючі види спорту, або відкривати нові види
Сертифікація тренера	Сертифікований тренер для всіх команд	Сертифікований тренер для всіх команд	Не обов'язкова наявність сертифікованого тренера

та толерантної молоді через партнерство. Завдяки спорту особи з відхиленнями розумового розвитку відкривають для себе нові можливості, навички та здобутки, отримують радість, впевненість і задоволення.

Аналіз літературних джерел [1, 4, 5, 8, 11, 13] свідчить, що на сьогоднішній основним завданням руху Спеціальних Олімпіад є професійна підготовка тренерів та спортивних інструкторів, спрямована на забезпечення найкращих умов тренувальної та змагальної діяльності осіб з відхиленнями розумового розвитку, тоді як у 2000 і 2010 рр. основною метою було збільшення кількості спортсменів Спеціальної Олімпіади у всьому світі. Таким чином, визначено актуальність та важливість підготовки кадрового забезпечення адаптивного спорту та охарактеризовано основні якості, які

необхідні тренеру Спеціальних Олімпіад (табл. 2).

Численними дослідженнями розвитку руху Спеціальних Олімпіад, які представлені на офіційному сайті [8, 18, 20], визначено, що найбільша кількість волонтерів – це учні старших класів та студентська молодь. У зв'язку із цим Спеціальна Олімпіада започаткувала підхід розвитку волонтерської програми «Об'єднаний спорт» через освітні заклади. Молоді люди з відхиленнями розумового розвитку не часто отримують шанс грати в шкільних спортивних командах. У зв'язку з цим, усе більше країн та регіонів реалізують програму саме через заклади освіти (рис. 4).

Аналіз офіційних сайтів різних регіонів Спеціальної Олімпіади свідчить що є два типи шкіл, де розвивається

волонтерська програма «Об'єднаний спорт»:

1. Об'єднані школи (Unified Schools) – це школи, які розвивають та проводять змагання з об'єднаних видів спорту не рідше двох разів на календарний рік. Вони можуть бути різного рівня, а саме: дошкільним закладом, початковою або середньою школою, коледжем або університетом, які пропонують уніфіковані спортивні можливості для своїх студентів. Через Об'єднані школи Спеціальна Олімпіада досягає інклюзивності та сприяє позитивному ставленню суспільства до осіб з відхиленнями розумового розвитку.

2. Об'єднані школи чемпіонів (Unified Champion Schools) – програма, спрямована на сприяння соціальної інтеграції через сплановані та реалізовані заходи, що впливають на

Таблиця 2. Основні якості, необхідні тренеру Спеціальних Олімпіад

Напрямок	Характеристика
Спеціалізація	Досконале знання конкретної спортивної дисципліни та її правил
Комунікація	Професійні комунікативні навички, засновані на знаннях у галузі освіти із людьми з інвалідністю, психології та суміжних наук, які є незамінними під час роботи з цією категорією населення
Медицина	Знання медичних проблем, які часто супроводжують людей з відхиленнями розумового розвитку, таких як ожиріння, кардіологічні розлади, епілепсія, аутизм, ортопедичні проблеми, порушення зору тощо
Фахові знання	Здатність визначати оптимальні індивідуальні цілі для кожного, спрямованість на фактичні короткострокові дії, а не на довгострокове планування
Особистісні якості	Фізична підготовленість для демонстрації вправ і частого надання фізичної допомоги найменш здатним учасникам. Організаторські здібності, що виявляються у підготовці та проведенні спортивних змагань та участі в спортивних таборах і спортивних змаганнях

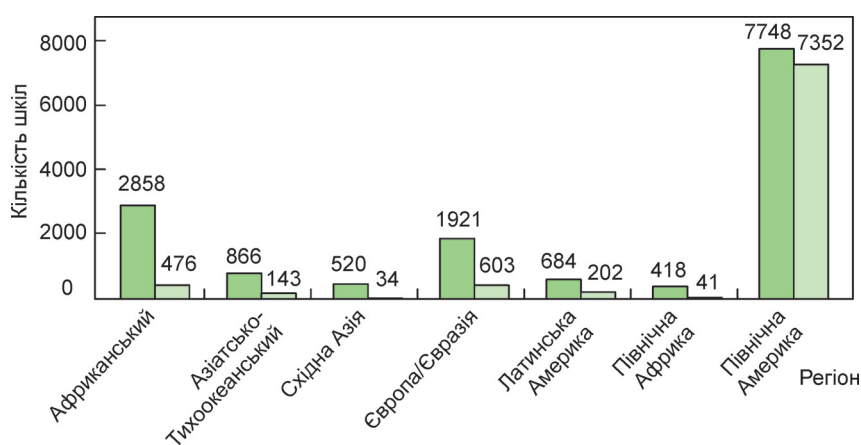

Рисунок 4 – Показники регіонального розвитку волонтерської програми «Об'єднаний спорт»:

■ – об'єднана школа; ■ – об'єднана школа чемпіонів

зміни в системі школи. Це трикомпонентна модель, яка пропонує унікальне поєднання ефективних заходів для створення сприятливого клімату в спорті, взаємодії в класі та школі. Це шкільний клімат, де учні з відхиленнями розумового розвитку почуваються гостинно та постійно залучаються до всіх видів діяльності, а також відчувають себе частиною всієї школи.

Отже, визначено, що організація занять «Об'єднаний спорт» має різноманітні варіанти реалізації (табл. 3).

У ході дослідження визначено, що для організації та реалізації волонтерської програми «Об'єднаний спорт» в освітніх закладах необхідно дотримуватися таких критеріїв:

1. Принцип систематичного залучення.
2. Вибір відповідного виду спорту.

3. Набір кваліфікованого тренерського складу.

4. Мотивування партнерів.

5. Регулярні тренування та змагання.

6. Відповідність Офіційним правилам Спеціальної Олімпіади, включаючи дивізіонування.

Для залучення учнів, які не займаються спортом окрім освітніх закладів, Спеціальна Олімпіада використовує інклюзивне молодіжне лідерство, залучення осіб через організацію і проведення різних фестивалів та заходів, інформаційно-просвітницьку діяльність тощо.

Також для розвитку волонтерської програми «Об'єднаний спорт» використовується укладання спонсорсько-партнерських договорів. Насамперед це спортивні партнерства із наці-

ональними федераціями з видів спорту. Ці партнерства слугують для розширення кадрового забезпечення в роботі з людьми з відхиленнями розумового розвитку, пропонуючи навчання та проходження сертифікації для тренерів. З іншого боку, це доступ до спортивних споруд для проведення тренувань, змагань й інших спільних заходів, які сприяють розширенню можливостей спортсменів.

Окрім зазначених договорів кожна регіональна організація Спеціальних Олімпіад співпрацює з різними національними спортивними й іншими організаціями для реалізації різноманітних проєктів. Наприклад, проєкт «Місія: інклюзія», партнерство між Lions Club International та Спеціальною Олімпіадою Бразилії, відіграв вирішальну роль у впровадженні та розширенні «Об'єднаний спорт» у країні, підтримуючи проведення таких заходів, як місцеві легкоатлетичні ігри, об'єднаний боче (Unified Bocce), об'єднаний футбол (Unified Futsal), об'єднаний хокей (indoor soccer) та багато інших об'єднаних змагань.

Підсумовуючи, варто зазначити, що для ефективної реалізації волонтерської програми Спеціальних Олімпіад «Об'єднаний спорт» в Україні, необхідно розробити механізм залучення та підготовки спортсменів, тренерів, волонтерів та небайдужих осіб до реалізації програми. Також визначено, що найоптимальнішим середовищем розвитку волонтерської програми «Об'єднаний спорт» є освітні заклади.

Таблиця 3. Варіанти реалізації волонтерської програми «Об'єднаний спорт» в освітніх закладах

Вид	Характеристика
Рекреаційна діяльність у рамках «Об'єднаного спорту»	Рекреаційні заходи у рамках Об'єднаного спорту – це одноденні заходи. Спортсмени та партнери організуються разом для неформального заняття. Якщо школа проводить подібні заходи, щоб отримати статус школи «Об'єднаного спорту», таких заходів має бути не менше двох на рік. Це відмінна відправна точка для шкіл, які вперше знайомляться з «Об'єднаним спортом». Спеціальна Олімпіада закликає школи працювати за цією програмою на постійній основі
Клуби «Об'єднаного фітнесу»	Метою клубів є об'єднання учнів з відхиленнями розумового розвитку та без них для регулярних занять фітнесом. Спортсмени та партнери ставлять цілі щодо активного заняття фітнесом та регулярно стежать за їх досягненнями
Уроки «Об'єднаного фізичного виховання»	На уроках учні з відхиленнями розумового розвитку та без них займаються спортом та фітнесом протягом навчального року. Уроки «Об'єднаного фізичного виховання» можуть адаптуватися до місцевих чи національних стандартів викладання фізичної культури
Внутрішньошкільні ліги	Ліги, в яких учні однієї школи (або кількох шкіл) формують команди «Об'єднаного спорту» і змагаються одна з одною
Міжшкільні змагання	Міжшкільні змагання з «Об'єднаного спорту» – це коли команди Об'єднаних шкіл у тому самому географічному районі змагаються одна з одною і представляють свої школи. Вони плануються школами або, за потреби, місцевою програмою Спеціальної Олімпіади. Крім того, у деяких містах чи селищах є шкільні спортивні асоціації, які можуть стати партнером, здатним надати допомогу в організації змагань

Висновки:

1. Основна концепція волонтерської програми Спеціальних Олімпіад «Об'єднаний спорт» є об'єднання людей з відхиленнями розумового розвитку та без них на одному спортивному майданчику для сприяння їх соціальної інтеграції, а також сприяє толерантному їх сприйняттю й гуманізації суспільства.

2. Основними принципами реалізації волонтерської програми Спеціальних Олімпіад «Об'єднаний спорт» є розуміння і сприйняття того, що кожен учасник може тренуватися і змагатися, кожен гравець відіграє важливу роль і може продемонструвати свої уміння та навички, підтримується рівне ставлення до всіх учасників та організація безпечного тренувального і змагального процесу разом як одна команда.

3. Визначено, що волонтерська програма «Об'єднаний спорт» розвивається за трьома моделями: змагальна, модель розвитку спортивних гравців та рекреаційна. Кожна з цих моделей вирізняється стилем змагань, різним складом учасників, регулярністю занять, правилами участі тощо, але спільним для всіх є те, що вони інклюзивні.

4. Визначено, що основним завданням руху Спеціальних Олімпіад є професійна підготовка трене-

рів та спортивних інструкторів, спрямована на забезпечення найкращих умов тренувальної та змагальної діяльності осіб з відхиленнями розумового розвитку. Обґрунтовано основні якості, які необхідні тренеру Спеціальних Олімпіад (спеціалізація, комунікація, медицина, фахові знання, особисті якості).

5. Проаналізовано кращі практики реалізації волонтерської програми Спеціальних Олімпіад та визначено важливі компоненти ефективного впровадження та реалізації волонтерської програми «Об'єднаний спорт» в освітні заклади України.

Перспективи подальших досліджень передбачають використання міжнародного досвіду для розробки технології розвитку руху Спеціальних Олімпіад в Україні.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що відсутній будь-який конфлікт інтересів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрієць Є, Маринич Л. Популярність руху Спеціальних Олімпіад в Україні. XIV Міжнародна конференція молодих вчених «Молодь та олімпійський рух». Київ; 2021. с. 13, 14.
2. Бріскін Ю, Передерій А, Когут І. Тренувальні програми Спеціальних Олімпіад. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2006;1:3–5.
3. Євтуха В, Гаркавенко З. Основи волонтерської діяльності: навчально-методичний посібник. Київ: Фенікс; 2012. 208 с.

4. Закон України «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011 № 3236-VI [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>.

5. Когут І, Степанюк О. Соціально-гуманістична спрямованість волонтерської діяльності в адаптивному спорті. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2021;1:82–87. DOI: <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2021.1.82-87>.

6. Когут І, Степанюк О. Організаційно-методичні особливості реалізації спортивної волонтерської діяльності в освітніх закладах України та світу. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2022; 2: 71–75. DOI: 10.32652/tmfvs.2022.2.71–75

7. Матвеев СФ, Бріскін ЮА, Когут ІО та ін. Історичні, організаційні та соціальні аспекти розвитку спорту інвалідів: навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів фіз. виховання і спорту. Київ: Асконіт; 2011. 250 с.

8. Офіційний сайт Міжнародної організації Спеціальних Олімпіад. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.specialolympics.org/>

9. Петренко ІВ. Спортивне волонтерство як соціокультурний феномен сучасності [Інтернет]. 2021 [цитовано 2022 Гру 12];(5) Доступно: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.5.7>

10. Петренко І, Гращенко Ж, Мішин М. Спортивне волонтерство як соціокультурний феномен сучасності. Ввічливість. Humanitas. 2021;5:46–51. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.5.7>

11. Степанюк О, Когут І. Сучасні тенденції розвитку спортивного волонтерства. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2022; 3:102–107.

12. Allen JB, Bartle M. Sport event volunteers' engagement: management matters. *Managing Leisure*. 2014;19(1):36–50.

13. Block ME. Creating sport opportunities for persons with profound disabilities: Special Olympics Motor Activities Training Program. *Palaestra*. 1992;9:43–47.

14. Castagno KS. Special Olympics UnifiedSports: Changes in male athletes during

abasketball season. *Adapted Physical Activity Quarterly*. 2001;18:193–206.

15. Dolnicar S. What motivates which volunteers? Psychographic heterogeneity among volunteers in Australia. *International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*. 2007;18(2):135–155.

16. Dowling S, McConkey R, Hassan D & Menke S. Unified Gives Us a Chance. Anevaluation of Special Olympics Youth Unified Sports® Programme in Europe Eurasia Unpublished Paper, Special Olympics Europe Eurasia; 2010.

17. Gordon D. Coaching Science. London, Learning Matters; 2009.

18. Klein T, Gilman E, & Zigler E. Special Olympics: An evaluation by professionals and parents. *Mental Retardation*. 1993;31:15–23.

19. Kogut I, Goncharenko E and al. Unified gives us a chance. An evaluation of Special Olympics Youth Unified Sports Programme in Europe/Eurasia. Ireland: University of Ulster; 2010. 96 p.

20. Kogut I, Borysova O, Kostyukevich V, Yarmolenko M, Goncharenko I, Marynych V, Shlonska O. The effectiveness of the author's training program for football for the athletes of Special Olympics in Ukraine. *Journal of Physical Education and Sport* (JPES). 2018;378:2522–2527. (Accepted for publication December 17, 2018) DOI:10.7752/jpes.2018.04378

21. Sandra Dowling. Special Olympics Athletes and the World Games Experience; 2012. с. 23.

«Youth and the Olympic Movement». Kyiv; 2021. p. 13, 14.

2. Briskin Yu, Perederiy A, Kogut I. Training programs of the Special Olympics. Theory and methods of physical education and sports. 2006;1:3–5.

3. Yevtukha V, Harkavenko Z. Basics of volunteering: educational-methodological manual. Kyiv: Feniks; 2012. 208 p.

4. Law of Ukraine «On Volunteering» dated 04.19.2011 No. 3236-VI [Electronic resource]. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>.

5. Kogut I, Stepaniuk O. Socio-humanistic focus of volunteer activity in adaptive sports. Theory and methods of physical education and sports. 2021;1:82–87. DOI: <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2021.1.82-87>.

6. Kogut I, Stepaniuk O. Organizational and methodical features of implementing sports volunteering in educational institutions of Ukraine and the world. Theory and methods of physical education and sports. 2022; 2: 71–75. DOI: 10.32652/tmfvs.2022.2.71–75

7. Matvieiev SF, Briskin YuA, Kogut IO et al. Historical, organizational, and social aspects of the development of disabled sports: textbook for students of higher education institutions of physical education and sports. Kyiv: Askonit; 2011. 250 p.

8. The official website of the International Organization of Special Olympics. [Electronic resource]. Retrieved from: <https://www.specialolympics.org/>

9. Petrenko IV. Sports volunteering as a social and cultural phenomenon of modernity. [Internet]. 2021 [cited on Dec 12, 2022];(5) Retrieved from: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.5.7>

10. Petrenko I, Grashchenkova Zh, Mishin M. Sports volunteering as a social and cultural phenomenon of modernity. *Vvichlyvist. Humanitas*. 2021;5:46–51. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.5.7>

11. Stepaniuk O, Kogut I. Modern trends in the development of sports volunteering. Theory and methods of physical education and sports. 2022;3:102–107.

12. Allen JB, Bartle M. Sport event volunteers' engagement: management matters. *Managing Leisure*. 2014;19(1):36–50.

13. Block ME. Creating sport opportunities for persons with profound disabilities: Special Olympics Motor Activities Training Program. *Palaestra*. 1992;9:43–47.

14. Castagno KS. Special Olympics Unified Sports: Changes in male athletes during basketball season. *Adapted Physical Activity Quarterly*. 2001; 18:193–206.

15. Dolnicar S. What motivates which volunteers? Psychographic heterogeneity among volunteers in Australia. *International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*. 2007;18(2):135–155.

16. Dowling S, McConkey R, Hassan D & Menke S. Unified Gives Us a Chance. Anevaluation of Special Olympics Youth Unified Sports® Programme in Europe Eurasia Unpublished Paper, Special Olympics Europe Eurasia; 2010.

17. Gordon D. Coaching Science. London, Learning Matters; 2009.

18. Klein T, Gilman E, & Zigler E. Special Olympics: An evaluation by professionals and parents. *Mental Retardation*. 1993;31:15–23.

19. Kogut I, Goncharenko E and al. Unified gives us a chance. An evaluation of Special Olympics Youth Unified Sports Programme in Europe/Eurasia. Ireland: University of Ulster; 2010. 96 p.

20. Kogut I, Borysova O, Kostyukevich V, Yarmolenko M, Goncharenko I, Marynych V, Shlonska O. The effectiveness of the author's training program for football for the athletes of Special Olympics in Ukraine. *Journal of Physical Education and Sport* (JPES). 2018;378:2522–2527. (Accepted for publication December 17, 2018) DOI:10.7752/jpes.2018.04378

21. Sandra Dowling. Special Olympics Athletes and the World Games Experience; 2012. с. 23.

LITERATURE

1. Andriets Ye, Marynych L. The popularity of the Special Olympics movement in Ukraine. The XIV International conference of young scientists

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Степанюк Олена Вікторівна <https://orcid.org/0000-0002-8657-5221>, estepaniuk7@gmail.com

Когут Ірина Олександрівна <https://orcid.org/0000-0002-8862-9545>, kogut_irina@ukr.net

National University of Ukraine on Physical Education and Sport

Fizkul'tury str. 1, Kyiv, 03150, Ukraine

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Stepaniuk Olena <https://orcid.org/0000-0002-8657-5221>, estepaniuk7@gmail.com

Kohut Iryna <https://orcid.org/0000-0002-8862-9545>, kogut_irina@ukr.net

Національний університет фізичного виховання і спорту України,

вул. Фізкультури 1, м. Київ, 03150, Україна

Надійшла 12.01.2023